

בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

העותרים

----- עווד, ואח'

ע"י ב"כ עו"ד הילה שרון ו/או רעות שאער /או אח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נגד -

המשיבים

1. **מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**

2. **הפרקליט הצבאי הראשי**

ע"י מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

תגובת העותרים לתגובה המקדמית

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 17.8.2026 ולארכות שניתנו, העותרים מתכבדים להגיש את תגובתם לתגובה המקדמית מטעם המשיבים (להלן: **תגובת המשיבים**).

1. העתירה עוסקת בשימוש בלתי חוקי ולתכלית פסולה בסמכות העיכוב – סמכות לשלול חירותו של אדם עוד בטרם קיומו של הליך פלילי, שהשימוש בה כרוך מעצם טיבו בפגיעה בזכויות אדם, בהשפלה ובסבל למעוכב ולבני משפחתו. בפסיקה נקבע, כי יש להקפיד על קוצו של יו"ד בהפעלת סמכות זו בשל אופייה הפוגעני. בגדה המערבית, מקום בו פערי הכוח בין התושבים המוגנים לרשויות ממילא עצומים, סמכות זו מסורה בידי כל חייל, אך הפעלתה מותנה על פי דין בתנאים מפורטים. **המשיבים מבקשים להתעלם מתנאים אלה, ואף לעקוף אותם באמצעות נוהל בלתי חוקי.**

2. על אף טענת המשיבים כאילו חודדו ההנחיות העתירה לא התייחסה. ההיפך הוא הנכון: תגובת המשיבים עצמה מוכיחה שהפגיעות השיטתיות והחמורות נמשכות, ואף נעשות בחסות הוראות מפורשות של הצבא המעוגנות בנוהל חסוי, הסותר במפגיע את הדין. בנוסף, תגובת המשיבים מעידה כי הפיקוח והתיעוד האמורים למנוע או לכל הפחות למתן את הפגיעה אינם מתקיימים.

3. טענת המשיבים כאילו חל שיפור במצב, סותרת לחלוטין את המציאות בשטח. כפי שיפורט בהמשך, חומרת האירועים, מספרם, שיטתיות העיכובים הנעשים ללא כל תכלית מלבד ענישה והרתעה, ותנאיהם הכוללים התעללות קשה בתושבים שנמשכת שעות ארוכות – מוכיחים את **הצורך הבהול** בהתערבות בית המשפט הנכבד.

נפרט.

א. החרפה בהיקף ובחומרת האירועים בשטח

4. המשיבים טוענים כי הם מדריכים ומנחים את פקודיהם לגבי ההוראות המסדירות את סמכות העיכוב, אך מעדויות העותרים ואף מתגובת המשיבים עצמם עולה כי הסמכות מופעלת **עדיין**, באופן שיטתי ועקבי בניגוד גמור להוראות הדין; וכי גם אותן הנחיות שהמשיבים העבירו לטענתם בשרשרת הפיקוד **אינן**

מתיישבות עם הדין. בהקשר הדברים הנוכחי ולנוכח חומרת ההפרות והיקפן, מצב זה מחייב מתן סעד אפקטיבי.

5. מיום 14.5.2026, מועד הגשת העתירה, ועד ליום 26.8.2026 תיעדו העותרים **76 עיכובים בלתי חוקיים נוספים**, שבמסגרתם המעוכבים נלקחו לבסיסים שלא על מנת לזהותם או להביאם בפני גורם חקירה. זאת, בנוסף למקרים הרבים שפורטו בגוף העתירה. יודגש, כי אלה הם רק המקרים המדווחים והמתועדים. כמות המקרים ועוצמת ההפרות המאפיינת אותם, מלמדות על הניתוק המחולט בין טענת המשיבים, כי הם פועלים באופן מספק להטמעה ויישום של הוראות הדין, לבין מצב הדברים בשטח.

פירוט העיכובים שתועדו על ידי העותרים מצ"ב ומסומן א'.

תצהירה של עו"ד ראודה מורקוס, רכות הפעילות המשפטית בעותרת 6, מצ"ב.

6. מתיעוד אירועי העיכוב, לרבות המקרים המתוארים בתגובת המשיבים עצמם, עולה כי המעוכבים המובאים לבסיסים צבאיים **אינם מובאים לשם לצורך זיהוי (פעמים רבות הם מעוכבים לאחר שהזדהו בשטח) ואינם נחקרים בעת החזקתם שם. ככלל, גם אין מדובר בבסיסים שבהם נוכחים גורמי חקירה מוסמכים.** הם מעוכבים, מוחזקים בתנאים קשים שעות ארוכות ומשוחררים בלא כלום, וכך חוזר חלילה, לעיתים מספר פעמים בשבוע.

7. סמכות העיכוב המסורה בידי הצבא מוגבלת ותחומה בהוראות המעוגנות בסעיפים 22-28 לצו בדבר הוראת ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), תש"ע-2009 (להלן: **הצו**). נזכיר את המובן מאליו: מדובר באחת הסמכויות הפוגעניות שבכוחה של רשות להפעיל מול הפרט, ולא אחת נקבע כי יש להפעילה בהקפדה וזהירות יתרה. לא קיימת סמכות מכללל לשלילת חירותו של אדם ולקיחתו בכפייה למתקן צבאי או למתקן מעצר. כל עיכוב – בין אם מתרחש בשטח ובין אם במקום בו מצוי גורם חקירה – **חייב להתבצע לנוכח הוראות הצו והתכליות העולות ממנו**, באופן סביר ומידתי, ולפרק הזמן הנדרש בלבד.

8. המשיבים מציינים פעמיים בתגובתם, כי קיימת הוראה האוסרת על עיכוב לצורכי ענישה, וכי אין פקודה, מדיניות או הנחיה לעכב לצורך זה (פסקאות 17 ו-32 לתגובה). אך למרות האיסור הפורמלי, לא ניתן להבין עיכובים שלא לתכליות הקבועות בחוק, שמראשיתם ועד סופם הם רצופים בסבל ובהשפלה, אלא כעיכובים שנועדו להעניש או להרתיע. אין צורך לקבוע הנחיה פוזיטיבית כדי שתיווצר מציאות שבה עיכובים משמשים לענישה. די בכך שלא ייאכפו ההגבלות שנועדו למנוע היווצרות מציאות כזאת.

9. **עיכוב לבסיס שלא כדין ושלא לתכלית חוקית מחמירה את הפגיעה במעוכב:** מרכיב משמעותי בעיכובים העונשיים הוא החזקת המעוכב בבסיס צבאי (לרוב ליד הש"ג). ללא מרכיב זה, ניטלת בפועל מהחייל האפשרות לעיכוב עונשי ממושך – עליו לבצע את העיכוב בשטח בלבד, או להביא את המעוכב לתחנת משטרה, כמתחייב מלשון הצו.

10. בפסקה 21 לתגובתם המשיבים מציינים את דבר קיומה של הוראת נוהל פיקודי, הקובעת כי במקרה שעוכב בשטח נמשך למעלה משעה "יש להביא את המעוכב לבסיס קרוב". עוד הם מציינים כי בכוונתם לשנות הוראה זו, כך שייקבע שכלל עיכוב יתבצע בשטח, אך במקרה של צורך מבצעי או ביטחוני "ניתן יהיה להעביר את המעוכב לבסיס או מחנה". הבאת המעוכב לבסיס צבאי, שלא לשם הבאתו בפני גורם חקירה מוסמך, מנוגדת לצו. עיגונה בנוהל פותח פתח להכשרת העיכובים העונשיים.

11. הוראת נוהל, המרחיבה את הסמכות הקבועה בצו, אינה יכולה לגבור מבחינה נורמטיבית על הוראתו – הוראת חקיקה ראשית. שכידוע, "כל המגבלות המוטלות על ידי החוק על הפעלה פרטנית של הסמכות

חלות גם על הנחיות שהרשות קובעת לעצמה" (יצחק זמיר **הסמכות המינהלית** ה' 3732 (2020)). אם כן, אין בסמכות המשיבים לקבוע נוהל שהוראותיו סותרות את הוראות הצו. ככל שמתקיימת סתירה או אי בהירות בשל הוראות הנוהל, עליהם לשנותו באופן מידי כדי להימנע מיצירת סתירות ופרצות.

12. למעלה מן הצורך יוער, כי טענת המשיבים שההוראה להביא מעוכבים לבסיסים נועדה "לשמור על תנאי עיכוב הולמים" היא אבסורדית לחלוטין. השאלה המקדמית שיש לשאול היא האם יש תכלית חוקית לעיכוב וכיצד ניתן להשיגה באמצעים הפוגעים פחות בזכויות האדם של המעוכב. בענייננו – בכל המקרים שפירטנו – לא הייתה לעיכוב תכלית חוקית מלכתחילה, ולאחר הבאת המעוכבים לבסיס הם הוחזקו בתנאים איומים ואף עברו התעללות מאחורי גדרות הבסיס.

13. יתר על כן, מטבע הדברים עיכוב שאינו במקום הוא פוגעני יותר מעיכוב במקום: הוא כרוך בהרחקה כפויה של המעוכב ממקום הימצאו, בלקיחתו למתקן סגור המעצים את שלילת חירותו, בהארכת משך העיכוב כתוצאה מההרחקה, באיזוק וכיסוי עיניים (שלא כדין) בטענה לצורך ביטחוני בכך בתחום הבסיס, ולעיתים גם בהפעלת כוח פיזי.

14. **הארכת העיכוב מעבר למותר בדין ו"דילוג" על חובת התייעוד וההנמקה:** על פי סעיף 26 לצו, אין לעכב אדם מעבר לזמן הסביר הדרוש לביצוע הפעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב ובכל מקרה אין לעכבו מעבר לשלוש שעות, כאשר קצין משטרה או קצין בדרגת סא"ל רשאי להאריך את משך העיכוב בשלוש שעות נוספות, מנימוקים שיירשמו. לטענת המשיבים, הם מנחים את הכוחות לפעול בהתאם להוראה זו (פסקה 31 לתגובתם). עם זאת, ניתן ללמוד מתגובתם שלרוב הכוחות אינם מצייתים להוראות הצו, משום שרק מיעוט מבין המקרים הנזכרים בתגובתם (פסקאות 33-34) כלל כוללים ציון תכלית העיכוב ומשך העיכוב כנדרש בהתאם לסעיף 27 לצו. כפי שיפורט עוד בהמשך, זהו ביטוי לתייעוד החלקי והחסר, אם בכלל, של העיכובים שהכוחות מבצעים. גם בקרב קמפוז המקרים המתועדים – המשיבים איתרו שתי חריגות ממשך העיכוב המותר בתוך אותו חודש ובאותה חטיבה (פסקאות 33 ו-33ט), וזאת חרף "חידוד נהלים" שלדבריהם בוצע בה.

15. מהתייעוד והעדויות המצורפים עולה פעם נוספת, כי גם כיום קיימים עשרות מקרים של חריגות ממשך העיכוב המותר, ואף של חריגות קיצוניות ממשך זה (ראו הטבלה המצורפת). רק לשם הדוגמה, לתגובה מצורפים תצהיריהם של מר א"א, שעוכב בימים 27.7.2026 ו-4.8.2026 למשך כשש שעות, של מר מ"ע שעוכב ביום 12.8.2026 למשך כחמש שעות, ושל העותר 4 שעוכב ביום 17.8.2026 למשך ארבע שעות וחצי. עיכוביהם לא אירעו בנסיבות חריגות שיכלו להצדיק את התמשכותם, וככל הידוע גם לא ניתן להתמשכות אישור.

16. חשוב להדגיש: הפרת ההוראה לעניין משך העיכוב אינה מתבטאת רק בחריגה מזמן העיכוב המותר, אלא גם בכך שזמן העיכוב אינו נגזר **מביצוע פעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב**. בהיעדר חקירה או ניסיון לזהות את המעוכב, כלל לא ברור מה מכתוב את משך העיכוב – והוא נדמה שרירותי לגמרי. עיכוב שרירותי חותר באופן יסודי תחת ההוראה שעיכוב יבוצע אך ורק לתכלית ספציפית.

תצהיריהם של מר א"א, מר מ"ע, מר י"ב (העותר 4), מר צ"ש, מר נ"מ ומר ס"ע מצ"ב.

17. אם כן, למרות טענות המשיבים כי הם מנחים את הכוחות ומחדדים נהלים, בפועל ההוראה בעניין משך העיכוב מופרת באופן שגרתי, ובמקרים הולכים ומתרבים היא מופרת באופן קיצוני.

18. **תנאי העיכוב:** המשיבים מציינים בתגובתם כי הנוהל הפיקודי מורה לחיילים המעכבים להזדהות בפני המעוכבים, להודיע להם שהם מעוכבים, להבהיר להם את סיבת העיכוב בהקדם האפשרי, ולוודא כי הם שוהים בתנאים סבירים וראויים, ובין היתר מסופקים להם מים ומזון במידת הצורך (פסקה 18).
19. מצוין כי הנוהל קובע גם הוראות שתפקידן להבטיח תנאים הולמים בעת העיכוב בבסיס: חדר אטום לגשם ולקור, הושבת המעוכב על כיסא, הצבת שני מאבטחים שתפקידם לשמור על המעוכב ולדאוג לשלומו וכבודו, הספקת מים עם ההגעה לבסיס ובהמשך במידת הצורך, והספקת מזון בסיסי בחלוף שעותיים מתחילת העיכוב או על פי בקשת המעוכב (פסקה 21).
20. העדויות שהובאו בעתירה מלמדות על הפרה מוחלטת של ההוראות הללו, ולא בכדי. בסיסים ונקודות צבאיות אינם מיועדים להחזקת עצורים ואין בהם תנאים אחידים והולמים לכך. חובת ההזדהות לא מקוימת, סיבת העיכוב לא נמסרת, וחמור בהרבה – בפועל המעוכבים מוחזקים בתנאים בלתי אנושיים ומשפילים וסופגים אלימות פיזית ומילולית קשה. בתגובת המשיבים אין הד לחומרת הדברים, ולא לממד השיטתי שלהם. העותרים לא הלינו בפניהם על תקלות ספורדיות, אלא הצביעו על תופעה נרחבת ונפוצה.
21. התצהירים והמסמכים הרפואיים המצורפים לתגובה זו מלמדים כי הפגיעה הקשה בגופם, בנפשם ובכבודם של המעוכבים נמשכת כעניין שבשגרה: הם מוחזקים בחוץ, בתנאי קור וגשם או תחת השמש הקופחת; כמעט תמיד הם שרועים או יושבים על הארץ כשהם אזוקים, ולא יושבים על כיסא; לעתים קרובות נמנע מהם לשתות, לגשת לשירותים, לאכול ולהתפלל; הם אזוקים באיזוק מכאיב ועיניהם מכוסות לאורך כל העיכוב – גם כאשר הוא נמשך 18 שעות; לעתים נאסר עליהם לזוז; ולעתים קרובות ננקטת כלפיהם אלימות מילולית ופיזית משפילה. העדויות בעניינים אלה אינן מאפיינות אזור אחד, אלא משקפות את המתרחש בכלל הגדה המערבית, וכאמור הן רק דוגמאות (ראו פסקאות 6 ו-9 לתצהירו של מר א"א; פסקאות 5-8 לתצהירו של מר צ"ש; פסקאות 5-6 לתצהירו של העותר 4; פסקה 8 לתצהירו של מר ס"ע).
22. **איזוק וכיסוי עיניים:** מעוכבים, שהנם חפים מפשע שאף לא נחשדים בדבר, אינם אמורים להיאזק באופן אוטומטי אלא רק במצבי קצה המחייבים זאת, כגון התנגדות אקטיבית לעיכוב או חשש ממשי להימלטות המעוכב או לאלימות מצדו (ראו ההגבלות בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 על כבילת עצורים בפומבי, החלות מקל וחומר לגבי מעוכבים).
23. **בהליך בעניין בנאי התחייבה המדינה כי עיני מעוכבים לא יכוסו** (בבג"ץ 3570/19 בנאי נ' **מפקד פיקוד מרכז** (22.8.2019)). המשיבים אינם חולקים על כך שבמועד הנוכחי (כמו בחודשים הרבים שחלפו מאז פנייתם הראשונה של העותרים אליהם) חל איסור על כיסוי עיני המעוכבים. יוער כי המשיבים טוענים כי בעתיד, כנראה, יורחב ההיתר לכיסוי עיניהם של מעוכבים, אך מדיניות זו לא נקבעה, וממילא אינה משנה את המצב הנורמטיבי כיום ואינה נבחנת במסגרת ההליך הנוכחי.
24. המשיבים מציינים בתגובתם כי "ההוראות בדבר איזוק מעוגנות בנוהל הפיקודי" מבלי לפרט בדיוק מהן, אך ניתן להקיש מהמשך הדברים כי ההוראות קובעות שאיזוק "ייעשה רק בהינתן צורך מניעתי נקודתי" (פסקה 39 לתגובתם). **נראה כי על פי פרשנות הנוהל העולם המקובלת בקרב חיילים, כל מקרה של הכנסת מעוכב לרכב צבאי או הבאתו לבסיס צבאי – מחייבת איזוק וכיסוי עיניים.** הם אזוקים ומכסים את עיני המעוכבים שהם לוקחים לבסיסים באופן גורף, ולמשך כל זמן העיכוב. המשיבים מניחים להם להפר את האיסור, ולעשות שימוש בלתי מוגבל ובלתי חוקי בשתי הפרקטיקות.
- תיעוד עיכובם של תושבים תוך איזוקם וכיסוי עיניהם במספר מקרים המדגימים תופעה זו, מצורף כנספח באמצעות מערכת נט המשפט.

25. **מסירת מידע על המעוכבים:** בעוד שתחנות המשטרה שאליהן מעוכבים מובאים הן קבועות וידועות, הבסיסים הצבאיים שאליהם מעוכבים נלקחים הם רבים ומשתנים. לקרוביו של מעוכב שנלקח לבסיס צבאי אין דרך לדעת לאן הוא נלקח, וככל שהשעות נוקפות מצבם משתווה לזה של קרובי עצורים, לגביהם קיימת חובת יידוע שתכליתה "להביא לידיעת קרוביו של העצור את עובדת מעצרו – על מנת שעצורים לא ייעלמו", ולספק לבני המשפחה מידע שיאפשר להם להושיט לעצור את העזרה שהוא זקוק לה לשם הגנה על זכויותיו" (בג"ץ 8102/03 גלאון נ' שר הביטחון, בפסקה 12 לפסק הדין (20.1.2011)).

26. המשיבים טוענים כי דיווחים על מעוכבים מועברים למת"קים הגזרתיים, שאליהם ניתן לפנות באמצעות מנגנוני הקישור הפלסטיניים לצורך איתור מעוכבים, וכי בפועל מתבצעות פניות כאלה (פסקאות 29 ו-42 לתגובתם). טענה זו אינה נאמנה למציאות, בלשון המעטה. המת"קים מסרבים באופן שיטתי ומתועד למסור מידע לאזרחים, אלא לגורמים צבאיים בלבד. זו גם התשובה המתקבלת (אם ניתן מענה בכלל) בפניות לבסיסים צבאיים ולחמ"לים החטיבתיים. על פי עדויות תושבים פלסטינים, פנייה למנגנוני הקישור הפלסטיניים אף היא אינה דרך ישימה לאיתור מעוכבים במסגרת זמנים רלוונטית, משום שאין למנגנונים אלה מידע שוטף על עיכובים שהצבא מבצע (ראו פסקה 10 לתצהירו של מר צ"ש; פסקאות 3 ו-5 לתצהירו של מר ס"ע). בהעדר גורם המוסר מידע בזמן אמת, בני משפחה, פעילים, עורכי דין ואף עיתונאים מנהלים מרדף אחרי הרשויות כדי לאתר את המעוכבים, ולרוב אינם מצליחים בכך.

תיעוד פניות למת"ק הגזרתי מצורף כנספח באמצעות מערכת נט המשפט.

תצהיריהן של המתנדבות גב' ח"ר וגב' מ"מ, מצ"ב.

27. **מקום השחרור:** על המשיבים מוטלת החובה להבטיח את שלומם וכבודם של המעוכבים, כמי שהוחזקו על ידם במשמורת וכתושבים מוגנים. מוטלת עליהם החובה להבטיח כי העיכוב מתבצע בתנאים סבירים – לרבות תנאי השחרור. זריקת המעוכב בצומת מרוחק כזה או אחר (כפי שהמשיבים מודים שנעשה בפועל), היא חלק מהמרכיב העונשי והמשפיל של העיכובים כיום.

28. המשיבים טענו בתגובתם כי הם מנחים את החיילים לשחרר מעוכבים בנקודות מרכזיות בסמוך לבסיס או למוצב שבו עוכבו; כי לא מוטלת עליהם חובה להחזיר מעוכבים למקום שממנו עוכבו; כי גם מעוכבים לתחנות המשטרה אינם מוחזרים למקום העיכוב; וכי החזרת המעוכבים למקום שממנו עוכבו תטיל עליהם נטל לוגיסטי משמעותי (פסקה 41 לתגובתם).

29. למרות ההנחיה שהמשיבים טוענים לה, מעוכבים ממשיכים להיות משוחררים במקומות מבודדים ואף מסוכנים, כולל בשעת לילה ובהיעדר תחבורה ציבורית זמינה (בניגוד לתחנות משטרה בתוך שטח ישראל), ונאלצים לצעוד מרחקים משמעותיים ברגל בשולי כבישים בין עירוניים. הם ממשיכים להיות משוחררים כשהם אזוקים ומכוסים עיניים, ובחלק מהמקרים הם משוחררים ללא הטלפון הנייד. כך עולה גם מהעדויות המצורפות.

ב. תגובת המשיבים חושפת כשל מערכתי בפיקוח ובאכיפה

30. כפי שפירוטו העותרים בחלק המשפטי בעתירה, המשיבים הפקידו בידי החיילים בגדה המערבית את הסמכות להפעיל כוח על אוכלוסייה אזרחית, ומחובתם להבטיח כי הללו פועלים אך ורק בגדרי סמכותם. תיעוד ופיקוח נדרשים כדי למנוע ניצול לרעה של הכוח, שימוש בו בשרירות או באופן בלתי מרוסן, ומסיבה זו מנגנונים אלה אף מעוגנים בהוראות הצו. כשמדובר בפיקוח על סמכות העיכוב, יש לוודא כי אופן הפעלתה אינו מרוקן מתוכן את הוראות החוק וההגנות המוקנות בהן.

31. המשיבים חוזרים וטוענים בתגובתם כי הם מנחים ומדריכים את החיילים בדבר הוראות הצו והנוהל. אך אין בתגובה כל אזכור לפעולות שהם נוקטים כדי להבטיח שההוראות מיושמות. היעדר ההתייחסות לאכיפה, לתיעוד ולפיקוח אומר דרשני.
32. **הפרת חובת הדיווח:** בצו עצמו קבוע מעין מנגנון פיקוח, לפיו בכל מקרה בו ברירת המחדל של עיכוב במקום, עד לשלוש שעות, אינה מתקיימת – יש למלא דו"ח המפרט את שם המעוכב, סיבת העיכוב ומשכו (סעיף 27 לצו). בדף המידע בעניין סמכות העיכוב נקבע כי הדו"ח יועבר לחמ"ל החטיבתי מיד לאחר מילוי או בהזדמנות הראשונה האפשרית. אילו הייתה חובה זו מקוימת, היה בידי החמ"לים החטיבתיים תיעוד סביר שלהם.
33. מתגובת המשיבים עולה כי המשיבים אינם מתעדים עיכובים ממושכים באופן מלא ושגורתי, אם בכלל. העותרים תיעדו למעלה מתשעים עיכובים עד מועד הגשת העתירה, ובפניותיהם למשיבים הם פירטו על כארבעים מקרים, אך בתגובת המשיבים נמצא תיעוד רק לעשרה מקרים. בהיעדר דיווח שגורתי, אין גם פיקוח שגורתי על ההיבטים הבסיסיים ביותר בהפעלת סמכות העיכוב. ובהיעדר דיווח ופיקוח שגורתיים, נפתח הפתח להפרות ולשימוש לרעה בסמכות העיכוב.
34. המשיבים טוענים בתגובתם כי "מצופה כי יועבר דיווח ביחס **לכל עיכוב**" (פסקה 43, ההדגשה הוספה) ומצד שני מסרבים לעגן חובת תיעוד לעיכובים שנמשכים יותר מ-20 דקות, כפי שקיימת בחוק הישראלי. הם אינם מצביעים על כל נימוק סביר לכך שציפייה זו אינה מעוגנת בנוהל או הוראה מחייבת, או לכך שגם הוראות הדין לעניין התיעוד נותרות בגדר המלצות שאינן מיושמות בפועל, ללא אכיפה או פיקוח.
35. מחדלם של המשיבים בהיבט זה אינו בגדר מדיניות סבירה, במיוחד על רקע ההפרות הנרחבות המתועדות ביחס לתושבים המוגנים. המשיבים טענו בתגובתם, כי החלת חובת דיווח בכל מקרה בו העיכוב נמשך למעלה מעשרים דקות, תטיל עליהם נטל בלתי סביר "בשים לב להיקף העיכובים החודשי" (פסקה 43). אין לקבל את טענתם. הדיווח הנדרש על פי הצו כולל את הנתונים הבסיסיים ביותר שאמורים להימצא בידי כל חייל מעכב, כך שהנטל המוטל בגינו מינימלי, ומנגד אותם נתונים הם הרי חשיבות כאינדיקציה לעמידה בהוראות הדין. דווקא כאשר היקף העיכובים גדול – חובה לוודא שנקיטתם מוצדקת.
36. באשר לקיום ביקורת שבועית על מקרי העיכוב ומאפייניהם, נכתב בתגובה המקדמית שהנושא נמצא בבחינה. דומה שהיו בפני המשיבים די ארכות על מנת למצות את הבדיקה, וכי אין מדובר אלא בגרירת רגליים. המציאות הקשה בשטח מצביעה בבירור על צורך בנקיטת צעדים אפקטיביים ומידיים לשם מיגור התופעה של שימוש פסול ובלתי חוקי בסמכות העיכוב.
37. **אין איתור וטיפול בהפרות בזמן אמת:** תגובת המשיבים מלמדת על הקושי המעשי והתוחלת המצומצמת שבניסיון לאתר ולטפל בהפרות בדיעבד. בעניינם של העותרים הפרטניים הם התקשו לאתר מידע, ולבסוף החליטו לערוך חמש בדיקות בנוגע לחלק מהמקרים הנוגעים לחלק מהעותרים. לבדיקות הללו יכולת מוגבלת לסייע אפילו להם – העותרים ממשיכים להיות מעוכבים, וודאי שאין בכוחן לפתור את הבעיות העקרוניות שהעתירה מעלה ואין להסתפק בהן. לעומת הערך המוגבל של בירור בדיעבד, לבירור בזמן אמת יש ערך מניעתי רב. אילו היה בירור כזה כעת, ניתן להניח כי העיכובים הרבים שמתבצעים בניגוד לדין היו מסוכלים.

ג. סירוב המשיבים למסור את הנוהל העוקף את הצו

38. במסגרת תגובתם חושפים כאמור המשיבים את דבר קיומו של נהל המסדיר את נושא העיכוב של התושבים המוגנים, אשר למעשה עוקף את הוראות הצו בעניין זה. המשיבים מסרבים ללא נימוק למסור נוהל זה ואף חלקים ממנו, ובכך מונעים את תקיפתו של הנוהל – שנועד כביכול לקבוע הנחיות בדבר יישום הצו גופו, אך למעשה מעניק סמכויות נרחבות ופוגעניות אף יותר מהצו שמכוחו הוצא. בנוסף, המשיבים אינם מוסרים את לוח הזמנים לשינוי הנהל, בעוד המקרים של עיכוב תושבים והבאתם שלא כדין לבסיסים עודם נמשכים ואף מחמירים.

39. נקבע זה כבר, כי על הרשויות מוטלת חובת פרסום **מוגברת** ככל שמדובר בסמכויות בעלות השפעה מכרעת על זכויות יסוד. "המשיב מפעיל סמכויות רחבות היקף ובעלות השפעה גורלית... הצורך בפרסום המידי נובע הן בשל סוג הסמכויות שמפעיל המשיב שלעיתים נוגעות לזכויות יסוד מהמעלה הראשונה" (עת"ס י-ס) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים**, בפסקה 37 לפסק הדין (5.12.2007). כמו כן נקבע, כי כאשר מדובר במידע שהוא חיוני לציבור ולהגנה עליו, כבענייננו, החובה לפרסמו מתחייבת מהחובות הכלליות המוטלות על הרשות, ובכללן חובת ההגנות וחובת הסבירות (בג"ץ 5215/17 **קו לעובד נ' משרד הרווחה**, בפסקה 26 לפסק הדין (27.4.2019)).

סוף דבר

40. בכל הממדים שעליהם הצביעו העותרים – מתכלית העיכוב, דרך משכו, תנאיו, אמצעי הכבילה שניתן לנקוט במהלכו – המציאות מלמדת כי הפרקטיקה האסורה בעינה עומדת, והיא שיטתית ורחבת היקף. נוסף על כך, המשיבים אינם פועלים לאיתור הפרות ולטיפול בהן בזמן אמת, ואינם יוצרים מנגנונים שיהיו מסוגלים לעשות זאת בצורה שיטתית וקבועה. אם יניחו להם להמשיך בדרכם, ההפרות ופגיעתן הקשה לא צפויות להסתיים.

41. לנוכח כל האמור, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש בעתירה ללא דיחוי נוסף, ולקבוע בדחיפות מועד לדיון בהתנגדות להפיכתו למוחלט.

6 ספטמבר 2026

רעות שאער, עו"ד

הילה שרון, עו"ד

ב"כ העותרים